

Sundbyberg 2019-10 -29

Vår referens

Mottagare:

Mia Ahlgren

Maja Fjaestad
Socialdepartementet

Skrivelse om att återinföra och uppdatera Riv hindren, riktlinjer för tillgänglighet

Funktionsrätt Sverige vill uppmärksamma regeringen på att Myndigheten för delaktighet meddelat på sin webbplats att Riv hindren, Riktlinjer för tillgänglighet, har "utgått". Riktlinjerna spelade en viktig roll i processen kring framtagande av bristande tillgänglighet i diskrimineringslagen.

Riktlinjerna behöver utvecklas, inte avvecklas. Funktionsrätt Sverige och andra intressenter har efterfrågat en öppen samskapande process för att förbättra riktlinjerna, som inte reviderats och marknadsförts sedan 2015. Vi anser att det abrupta borttagandet, utan dialog, starkt försvårar förutsättningar att genomföra funktionshinderpolitiken.

Kunskap om tillgänglighet har försämrats

Det ska vara "lätt att göra rätt" för att skapa det samhälle med mångfald som grund som regeringen åtog sig redan i propositionen Från patient till medborgare, SOU1999/2000:79 när siktet var inställt på tillgänglighet 2010. Åtagandet har förstärkts genom ratificeringen av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och den senaste funktionshinderpolitiska propositionen som riksdagen antog i november 2017, med fyra inriktningar om universell utformning, borttagande av befintliga brister i tillgänglighet, individuellt stöd för individens självständighet samt att förebygga och motverka diskriminering.

I början av seklet var arbetet med tillgänglighet levande, med antydan till ett systematiskt arbete. På senare år har kunskap och stöd för tillgänglighet kraftigt försämrats, med undantag för tillgänglighet till medier och webb, vilket förklaras av starkt lagstiftning från EU. De riktlinjer som började utvecklas av Handikappombudsmannens tillgänglighetscenter, och fortsatte marknadsföras och revideras på Handisam, blev en grund för uppföljning av förordningen 2001:526 både i myndigheter och i kommuner. Men på senare år har uppföljningen av det konkreta resultatet av arbetet med tillgänglighet utgått. Istället ställs endast

strategiska frågor som lätt kan besvaras med fagert tal, om de inte kompletteras med uppföljning av utfall, resultat som förverkligats.

Fokus ”delaktighet”

Det webbaserade verktyg som MFD kallar Fokus delaktighet som hänvisar till på sin webbplats istället för riktlinjer och checklistor kan liknas vid en tidskrävande ”labyrint”. Ett stort antal frågor ska besvaras utan att användaren har en aning om vad och i så fall hur, det ska leda till svar på en enkel fråga. Verktöget är omodernt, otillgängligt och kräver att användaren har uthållighet och motivation att spendera utan att veta om det ska leda till nytta. Det har utvecklats utan aktiv involvering i processen eller tydlig motivering kring orsaken till att checklistor och riktlinjer ”utgått”.

Checklistorna och riktlinjerna var utformade så att de kunde användas av en bred målgrupp förutom myndigheter och kommuner. Det har också medfört att vi har kunnat hänvisa till riktlinjerna när det kommit frågor från såväl offentliga som privata aktörer som förgäves sökt efter stöd från myndigheter.

Försämrat skydd mot diskriminering

Eftersom förarbeten till diskrimineringslagens skydd mot bristande tillgänglighet hänvisar till riktlinjerna på flera ställen, leder borttagandet till lägre krav och försämrat skydd för individen, förutom att det blir svårare att hitta vägledning. I proposition 2013/14:198 står bl a att: ”Denna typ av regler i annan lagstiftning m.m. kan, som nämnts, förutses få betydelse som tolkningsunderlag för att bedöma i vilken utsträckning det kan anses skäligt att åtgärder för tillgänglighet vidtas i det enskilda fallet”

Bristande stöd för tillgänglighet till byggd miljö

Sverige har fått allvarlig kritik från FN när det gäller tillgänglighet till byggd miljö, och för olikheter över landet. Istället för att utveckla tillgänglighetsstandarder och riktlinjer i enlighet med konventionen, ger vare sig MFD eller Boverket vägledning till den som vill göra rätt. Generaldirektören på sektorsmyndigheten Boverket hävdar att myndigheten inte ska hålla på med detaljer. Boverket har inte ens kommenterat förslaget till en europeisk standard för tillgänglighet och användbarhet till byggd miljö, prEN17210, som baseras på ett beslutat mandat från EU-kommissionen. Standarden ger vägledning på en mängd områden, där stöd efterfrågas från kommuner, till exempel om utformning av badplatser, sporthallar eller kontor. Bristen på stöd leder till ökad risk för olikheter över landet och slöseri med offentliga resurser, förutom att människor diskrimineras.

Nätverksbaserat stöd för tillgänglighet till webben

När det gäller offentliga webbplatser, byggdes vägledningen för 24-timmarsmyndigheten på en samskapande grund i början av seklet och vidareutvecklades på Verva. När webbtillgänglighetsdirektivet nu är på plats finns nätverk för tjänstemän på myndigheter för erfarenhetsutbyte på sociala medier där olika intressenter kan bidra med kunskap. Det vilar numera på en ideell grund där många frågor om tillämpning av ett svårtolkat regelverk, där tillsynsmyndigheten för digital offentlig förvaltning DIGG saknar kunskap och sällan svarar på frågor.

På andra ställen i världen har kunskap och samarbete kring såväl riktlinjer som stöd och tillsyn byggts upp under lång tid. US Access board har webinarier för utveckling, spridning och användning av normer i en öppen och samskapande process. Nyligen har Polen beslutat att bygga upp en motsvarighet till US Access board och utvecklat ett [åtgärdsprogram för tillgänglighet 2018-2025](#). Med ökad internationell efterfrågan i takt med att konventionen genomförs i allt fler stater, halkar Sverige efter.

Det har gått två år sedan riksdagen beslutade om nytt funktionshinderpolitiskt mål inriktat på universell utformning, borttagande av befintliga hinder för tillgänglighet, individuella stöd och lösningar för individens självständighet samt att förebygga och motverka diskriminering. Medan EU skärper kraven på tillgänglighet och utvecklar standarder så försämras transparens, stöd och uppföljning av konkreta resultat i Sverige?

Vi uppmanar regeringen att snarast säkerställa att standarder och riktlinjer för tillgänglighet genom universell utformning prioriteras, att regelverk och uppföljning av tillgänglighet förstärks och utvecklas tillsammans med oss som engagerar oss i den europeiska processen och mandatet för tillgänglighetsnormering, samt att skyddet mot diskriminering ökar.

Vänliga hälsningar

Elisabeth Wallenius

Ordförande Funktionsrätt Sverige